

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๕/๒๕๖๓

เรื่องพิจารณาที่ ๑/๒๕๖๓

วันที่ ๒๓ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๓

ระหว่าง { ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร้อง
นางสาวปาริณา ไกรคุปต์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ ๑
นางสาวศรีนวล บุญลือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ ๒ ผู้ถูกร้อง

เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ นางสาวปาริณา ไกรคุปต์ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๑) และสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ นางสาวศรีนวล บุญลือ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๒) หรือไม่

ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร้อง ส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ดังนี้

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๗ คน เข้าชื่อร้องต่อผู้ร้องขอให้ส่งคำร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ นางสาวปาริณา ไกรคุปต์ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และ นางสาวศรีนวล บุญลือ ผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นสุดลง

และขอให้มีคำสั่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง ให้ผู้ถูกร้องทั้งสองหยุดปฏิบัติหน้าที่ จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้เข้าชื่อเสนอคำร้องกล่าวอ้างว่าประชาชนหมู่บ้านหนองน้ำใส ตำบลรางบัว อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี มีความประสงค์จัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่บ้านหนองน้ำใสที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าฝั่งซ้ายแม่น้ำภาชี ซึ่งพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง ระบุว่า “พื้นที่บริเวณใดเป็นพื้นที่ที่บุคคลใดได้รับอนุญาตเข้าทำประโยชน์ ให้กันบริเวณดังกล่าวออกจากพื้นที่ที่จะขอจัดตั้งป่าชุมชน” แต่ในระหว่างที่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ศูนย์ป่าไม้ราชบุรีตรวจสอบพื้นที่เพื่อจัดทำคำขออนุญาตจัดทำโครงการป่าชุมชนนั้น นางสมพร จึงรุ่งเรืองกิจ ได้แสดงเอกสารการครอบครองที่ดินในพื้นที่บางส่วน ซึ่งเจ้าหน้าที่ศูนย์ป่าไม้ราชบุรี เจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน สาขาจอมบึง กรมการหมู่บ้าน และตัวแทนของ นางสมพร ร่วมปรึกษากันแล้วในเบื้องต้นพบว่าพื้นที่บางส่วนที่จะจัดตั้งป่าชุมชนทับซ้อนกับพื้นที่ที่อ้างเอกสารการครอบครองที่ดินและไม่สามารถระบุแนวเขตที่ชัดเจนได้ เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๒ ประชาชนจึงร้องเรียนต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ขอให้ตรวจสอบที่ดินของ นางสมพร ดังกล่าว ต่อมาวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๒ นายอำเภोजอมบึงจัดประชุมข้าราชการกรมป่าไม้ กรมการปกครอง กรมที่ดิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลรางบัว เพื่อพิจารณาเรื่องดังกล่าว ผู้ถูกร้องที่ ๑ เข้าร่วมประชุมและแจ้งต่อที่ประชุมว่าจะกำชับ ประสานเร่งรัดการตรวจสอบดังกล่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด เพื่อที่จะให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นป่าชุมชนได้เร็วขึ้น

ผู้เข้าชื่อเสนอคำร้องมีความเห็นว่าการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการใช้สถานะหรือตำแหน่ง การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซง เพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ในเรื่องการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้าง ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจกรรมที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๑) เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗)

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ ผู้เข้าชื่อเสนอคำร้องกล่าวอ้างว่าเว็บไซต์ “ไทยโพสต์” เผยแพร่ข่าว มีเนื้อความว่า “นางสาวศรินวล บุญลือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ พรรคอนาคตใหม่

เดินทางมายังทำเนียบรัฐบาล เพื่อเข้าพบ นายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยนัดหมายมาพูดคุยเรื่อง การจัดสรรงบประมาณให้กับโรงพยาบาลในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ภายหลังจากสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบวาระแรกของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๖๓ การเดินทางมาครั้งนี้ได้เข้าประตูด้านหลังของตึกบัญชาการ มีเจ้าหน้าที่จากหน้าห้อง นายอนุทิน นำไปพบและพยายามกัณฑ์ นางสาวศรินวล ไม่ให้พูดคุยกับสื่อมวลชน ทั้งนี้ มีรายงานว่า นางสาวศรินวล เข้าพบ นายอนุทิน บ่อยครั้งที่กระทรวงสาธารณสุขด้วย ภายหลังจากการเข้าพบประมาณ ๓๐ นาที นางสาวศรินวล เปิดเผยว่าตนนำผู้บริหารโรงพยาบาลจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เข้าพบ นายอนุทิน เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างที่พักรักษาที่โรงพยาบาลจอมทองที่ถูกไฟไหม้ไปก่อนหน้านี้ ไม่มีเรื่องการเมือง แต่อย่างไร ถ้าไม่บริสุทธิ์ใจคงไม่กล้ามาที่นี่ และขออย่าหยิบยกมาเป็นประเด็นการเมือง เพราะกลัวว่าการทำงานช่วยเหลือประชาชนจะไม่คืบหน้า” นอกจากนี้ เว็บไซต์ “news.room44.net” เผยแพร่ข่าวมีเนื้อความว่า “เมื่อช่วงบ่ายวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๒ ที่ผ่านมาที่ทำเนียบรัฐบาล นางสาวศรินวล บุญลือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ พรรคอนาคตใหม่ เดินทางมาเข้าพบ นายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เพื่อหารือการจัดสรรงบประมาณให้แก่โรงพยาบาลในเชียงใหม่ หลังร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๖๓ ผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร โดย นางสาวศรินวล เข้าประตูด้านหลังตึกบัญชาการและมีรายงานว่า นางสาวศรินวล เข้าพบ นายอนุทิน หลายครั้งแล้ว ทั้งที่กระทรวงสาธารณสุขด้วย นางสาวศรินวล กล่าวหลังการเข้าพบ นายอนุทิน ว่า นำผู้บริหารโรงพยาบาลจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เข้าพบ นายอนุทิน เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างที่พักรักษาที่โรงพยาบาลจอมทองที่ถูกไฟไหม้ไปก่อนหน้านี้ ไม่มีเรื่องการเมือง เพราะถ้าไม่บริสุทธิ์ใจคงไม่กล้ามาที่นี่ ทั้งนี้ ขออย่าหยิบยกมาเป็นประเด็นการเมือง เพราะกลัวว่าการทำงานช่วยเหลือประชาชนจะไม่คืบหน้า”

ผู้เข้าชื่อเสนอคำร้องมีความเห็นว่าการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นการใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมในเรื่อง การกระทำการในลักษณะที่ทำให้ตนมีส่วนร่วมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณหรือให้ความเห็นชอบ

ในการจัดทำโครงการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นการดำเนินการในกิจการของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๒) เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗)

ผู้ร้องตรวจสอบลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อเสนอคำร้องแล้วเห็นว่า มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเสนอคำร้อง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง จึงส่งคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ดังนี้

(๑) สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๑)

(๒) สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๒)

(๓) มีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องทั้งสองหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้วินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่ เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง ปรากฏว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๗ คน ซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร เข้าชื่อร้องต่อผู้ร้องขอให้ส่งคำร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นสุดลง เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๑ ใช้สถานะหรือตำแหน่ง การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำการก้าวกายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ในการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๑) และผู้ถูกร้องที่ ๒ ใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กระทำการก้าวกายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าจะโดยตรง หรือทางอ้อม ในเรื่อง การกระทำการในลักษณะที่ทำให้ตนมีส่วนร่วมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ หรือให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นการดำเนินการ ในกิจการของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๒) กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ (๕) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้วินิจฉัยและให้ผู้ถูกร้องทั้งสอง ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สำหรับคำขอให้ผู้ถูกร้องทั้งสองหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง นั้น เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องยังไม่ปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ถูกร้องทั้งสองมีกรณีตามที่ถูกร้อง ในชั้นนี้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงยังไม่สั่งให้ผู้ถูกร้องทั้งสองหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ ๓ จังหวัดราชบุรี ซึ่งรวมเขตพื้นที่อำเภอจอมบึง ได้รับการร้องเรียนจากประชาชนขอให้ตรวจสอบการทับซ้อนของแนวเขตที่ดินของ นางสมพร กับพื้นที่ที่จะจัดตั้งป่าชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าฝั่งซ้ายแม่น้ำภาชี ตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ในวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุมกับนายอำเภอจอมบึง ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง นายองค์การบริหารส่วนตำบลรางบัว กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชน หมู่บ้านหนองน้ำใสเพื่อรับฟังปัญหาจากประชาชนที่ขอให้ตรวจสอบที่ดินในพื้นที่ที่จะจัดตั้งป่าชุมชน ที่ประชุมมีข้อสรุปให้นำเรื่องปัญหาในการตรวจสอบที่ดินในพื้นที่ที่จะจัดตั้งป่าชุมชนเข้าสู่ขั้นตอนการแก้ไขปัญหา ของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอจอมบึง แล้วให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันตรวจสอบตามขั้นตอนของทางราชการต่อไป การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ แจ้งต่อที่ประชุมว่าตนจะกำชับ ประสานงาน เร่งรัดการตรวจสอบดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด เพื่อที่จะให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นป่าชุมชนได้เร็วขึ้น เป็นการติดตามเรื่อง ที่มีการร้องเรียนเพื่อให้ประชาชนมั่นใจว่าเรื่องที่ร้องเรียนจะได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ไม่สูญหาย เรื่องไม่เงียบ หากการดำเนินการดังกล่าวไม่มีความคืบหน้าหรือกระบวนการตรวจสอบของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องล่าช้า ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะติดตามโดยการตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง หรืออาจนำเข้าสู่ขั้นตอน ของกระบวนการในสภาผู้แทนราษฎรต่อไป อันเป็นบทบาทภายนอกสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนและทราบสภาพปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นอย่างดี หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไปประสานงานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ จะส่งผลให้ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การพบปะกับประชาชนเป็นเครื่องชี้ให้เห็นการให้ความสำคัญและการเอาใจใส่ทุกข์สุขของประชาชน เป็นโอกาสที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะได้พบปะและรับฟังปัญหาโดยตรงเพื่อนำปัญหานั้นไปแก้ไข

โดยเร็วที่สุด และทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับข้อมูลโดยตรงเพื่อใช้ควบคุมการทำงานของรัฐบาล และเสนอแนะการตรากฎหมายต่าง ๆ ในรัฐสภาต่อไป การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามที่กล่าวอ้าง มิได้ใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำการใด ๆ ก้าวก่ายหรือแทรกแซง การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยืนยันชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ ๘ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งรวมเขตพื้นที่อำเภอจอมทอง ได้รับแจ้งจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่ในพื้นที่เขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ ว่า ที่พักของเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจอมทองมีหนังสือแจ้งปัญหาดังกล่าว ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขตามระบบราชการแล้ว แต่ประสงค์ให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ นำส่งสำเนาหนังสือ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยตรงอีกทางหนึ่ง ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องที่ ๒ เข้าพบ นายอนุทิน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ณ ทำเนียบรัฐบาล และนำสำเนาหนังสือแจ้งปัญหาที่ใส่ซองปิดผนึกส่งมอบแก่ นายอนุทิน โดยผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ทราบรายละเอียด ในหนังสือดังกล่าวและพูดคุยในเรื่องทั่วไปประมาณ ๑๐ นาที มิได้หารือเรื่องการใช้จ่ายงบประมาณ และไม่มีผู้บริหารโรงพยาบาลจอมทองร่วมเข้าพบด้วย การนำส่งเอกสารดังกล่าวเป็นบทบาทหนึ่ง ในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา เป็นการให้ความสำคัญ เอาใจใส่ทุกข์สุขของประชาชนในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มิได้เป็นการกระทำอันมีลักษณะก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบแล้วเห็นว่า คดีมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ จึงไม่ทำการไต่สวนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง และกำหนดประเด็น ที่ต้องพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ สิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๑) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

ประเด็นที่สอง สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๒) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบ ปรากฏว่า

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องที่ ๑ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี เข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่บ้านหนองน้ำใส ตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี กับนายอำเภอจอมบึง ข้าราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชน โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ แจ้งต่อที่ประชุมว่า จะกำชับ ประสานงาน เร่งรัดการตรวจสอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด เพื่อให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นป่าชุมชนได้เร็วขึ้น

กรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องที่ ๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เข้าพบ นายอนุทิน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข ณ ทำเนียบรัฐบาล และมอบสำเนาหนังสือแจ้งปัญหากรณีที่พักเจ้าหน้าที่ โรงพยาบาลจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ไม่เพียงพอ เนื่องจากที่พักถูกไฟไหม้

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สิ้นสุดลง เมื่อ (๗) กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๑๘๔ หรือมาตรา ๑๘๕” และมาตรา ๑๘๕ บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งการเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภากระทำการใด ๆ อันมีลักษณะที่เป็นการก้าวก่าย หรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้าง ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(๒) กระทำการในลักษณะที่ทำให้ตนมีส่วนร่วมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณหรือให้ความเห็นชอบ ในการจัดทำโครงการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นการดำเนินการในกิจการของรัฐสภา”

ระบบรัฐสภาตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีการดูแลและคาน อำนาจระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ โดยฝ่ายนิติบัญญัตินอกจากมีหน้าที่และอำนาจตรากฎหมายแล้ว ยังมีหน้าที่และอำนาจตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายบริหารด้วย เช่น การให้สิทธิตั้งกระทู้ถามฝ่ายบริหาร เกี่ยวกับงานในหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ หรือการตั้งคณะกรรมการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๙ ที่ให้อำนาจสอบหาข้อเท็จจริง เรียกเอกสารหรือบุคคลใด ๆ มาให้ข้อเท็จจริงได้ เป็นต้น

การที่ฝ่ายนิติบัญญัติใช้อำนาจตรวจสอบฝ่ายบริหารดังกล่าว จะต้องอยู่ในขอบเขตแห่งความเหมาะสม และความจำเป็นเพื่อให้เกิดความพอดีและเป็นธรรมในการดุลและคานอำนาจซึ่งกันและกัน หากขอบเขต การตรวจสอบของฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจน้อยเกินไปย่อมไม่อาจตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ ของฝ่ายบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ หากมีอำนาจมากเกินไปย่อมเป็นการก้าวก่ายแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ ของฝ่ายบริหาร ฉะนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๑) จึงบัญญัติห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ใช้สถานะหรือตำแหน่งกระทำการใด ๆ อันเป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ ของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐ ถือหุ้นใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น และ (๒) บัญญัติห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้สถานะ หรือตำแหน่งกระทำการใด ๆ อันเป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงในลักษณะที่ทำให้ตนมีส่วนร่วม ในการใช้จ่ายเงินงบประมาณหรือให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นการดำเนินการในกิจการของรัฐสภา โดยถือเป็นการร้ายแรงอันเป็นเหตุให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ฝ่าฝืนต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๔ บัญญัติวางกรอบการปฏิบัติหน้าที่เป็นหลักทั่วไปให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความเป็นอิสระ ปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชน ทั้งนี้ การปฏิบัติหน้าที่ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย ซึ่งหมายรวมถึง พื้นที่ทั้งประเทศ ไม่ว่าจะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง หรือมาจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง โดยการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของปวงชนชาวไทยอันเป็นประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ จะมุ่งแต่เฉพาะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในเขตหรือจังหวัดที่ตนได้รับเลือกมาได้

สำหรับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หมวด ๙ ว่าด้วยการขัดกันแห่งผลประโยชน์ เป็นการนำหลักการป้องกันมิให้มีการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของสมาชิกรัฐสภา มาบัญญัติไว้ โดยมีสาระสำคัญเพื่อป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคล มิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาแทรกแซงการใช้ดุลพินิจหรือกระบวนกรตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเพื่อป้องกันมิให้ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ละทิ้งคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งจะเป็นการละเมิดต่อจริยธรรมและกฎหมาย อันจะสร้างความเสียหายให้แก่รัฐและประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญ

มีคำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓ วินิจฉัยเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นการต้องห้าม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๑) ว่ามีองค์ประกอบ ดังนี้

๑. การกระทำที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซง ต้องเป็นการกระทำโดยใช้สถานะ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

๒. การกระทำนั้นต้องเป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงาน ในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือว่าฝ่ายนิติบัญญัติเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซง ฝ่ายบริหารอันเป็นการต้องห้ามตามหลักการขัดกันแห่งผลประโยชน์ โดยคำว่า “ก้าวก่าย” หมายถึง ล่วงล้ำเข้าไปยุ่งเกี่ยวหน้าที่ผู้อื่น เหลือมล้ำไม่เป็นระเบียบ เช่น งานก้าวก่ายกัน ส่วนคำว่า “แทรกแซง” หมายถึง แทรกเข้าไปเกี่ยวข้องในกิจการของผู้อื่น การกระทำที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๑) จึงเป็นการกระทำที่ก้าวล่วงหรือแทรกเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือเข้าไปเกี่ยวข้อง ในการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร

๓. การกระทำที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซง ผู้กระทำแสดงออกซึ่งเจตนาที่จะก้าวก่าย หรือแทรกแซง โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำตามที่ถูกก้าวก่ายหรือแทรกแซงหรือไม่

๔. การกระทำที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ส่วนประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำดังกล่าว อาจเป็นประโยชน์ในทางทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดก็ได้

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๒) บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เป็นครั้งแรก โดยมีความมุ่งหมายเพื่อป้องกันมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาใช้สถานะ หรือตำแหน่งกระทำการอันมีลักษณะที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงในลักษณะที่ทำให้ตนมีส่วนร่วม ในการใช้จ่ายเงินงบประมาณหรือให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ โดยยกเว้นกรณีที่เป็นกรดำเนินการในกิจการของรัฐสภา

ประเด็นที่หนึ่ง สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ สิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๑) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

ข้อเท็จจริงในคดีฟังได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องที่ ๑ เข้าร่วมประชุมกับข้าราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนเกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่บ้านหนองน้ำใส ตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยแจ้งต่อที่ประชุมว่า จะกำชับ ประสานงาน เร่งรัด การตรวจสอบหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด เพื่อให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นป่าชุมชนได้เร็วขึ้น เมื่อพิจารณาการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์เห็นว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นเพียงการติดตามเรื่องร้องเรียนของประชาชนในพื้นที่อำเภอจอมบึง ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด กรณียังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำการอันมีลักษณะเป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงในเรื่อง การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำ ของข้าราชการและหน่วยงานของรัฐเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๑)

ประเด็นที่สอง สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๒) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

ข้อเท็จจริงในคดีฟังได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องที่ ๒ เข้าพบ นายอนุทิน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ณ ทำเนียบรัฐบาล และมอบสำเนาหนังสือแจ้งปัญหาเรื่องที่พักของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลจอมทองไม่เพียงพอแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เมื่อพิจารณาการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์เห็นว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นการแจ้งปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอจอมทอง ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรับทราบเท่านั้น และไม่ปรากฏพฤติการณ์อื่นใดของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณหรือให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการใด ๆ ของกระทรวงสาธารณสุข กรณียังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำการอันมีลักษณะเป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงในลักษณะที่ทำให้ตนมีส่วนร่วมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณหรือให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการใด ๆ ของกระทรวงสาธารณสุขเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๕ (๒)

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๑) และสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๗) ประกอบมาตรา ๑๘๕ (๒)

นายวรวิทย์ กังศศิเทียม

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายปัญญา อุดชาชน
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายวิรุฬห์ แสงเทียน
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจิรนิติ หะวานนท์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายนภดล เทพพิทักษ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ